

บทที่ 13

การวิเคราะห์สารตัวอย่าง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ศึกษามีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับ

1. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพของแอนไอออนในสารตัวอย่าง
2. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพของแคตไอออนในสารตัวอย่าง

สารเคมี

วิเคราะห์แอนไอออน

1.	สารละลายโซเดียมคาร์บอเนต 1.5 M	(1.5M Na ₂ CO ₃)
2.	สารละลายกรดอะซิติก 6 M	(6M CH ₃ COOH)
3.	สารละลายแอมโมเนียมไฮดรอกไซด์ 6M	(6M NH ₄ OH)
4.	สารละลายแบเรียมคลอไรด์ 1M	(1M BaCl ₂)
5.	สารละลายกรดไนตริก 6M	(6M HNO ₃)
6.	สารละลายซิลเวอร์ไนเตรต 0.5M	(0.5M AgNO ₃)
7.	สารละลายเลดอะซิเตต 1M	(1M Pb(CH ₃ COO) ₂)
8.	สารละลายกรดไฮโดรคลอริก 6M	(6M HCl)
9.	สารละลายแบเรียมไฮดรอกไซด์ 1M	(1M Ba(OH) ₂)
10.	สารละลายแอมโมเนียมโมลิบเดต 1M	(1M (NH ₄) ₂ MoO ₄)
11.	สารละลายโพตัสเชียมโครเมต 1M	(1M K ₂ CrO ₄)
12.	โพตัสเชียมคลอเรต	(KClO ₃)
13.	คาร์บอนเตตราคลอไรด์	(CCl ₄)
14.	สารละลายซิลเวอร์ซัลเฟต 0.04M	(0.04M Ag ₂ SO ₄)
15.	สารละลายกรดซัลฟูริก 3M	(3M H ₂ SO ₄)
16.	เฟอร์รัสซัลเฟต	(FeSO ₄ ·7H ₂ O)
17.	กรดซัลฟูริกเข้มข้น	(conc. H ₂ SO ₄)

สารเคมี

วิเคราะห์แคตไอออน

1. สารละลายกรดไฮโดรคลอริก 6M (6M HCl)
2. สารละลายกรดอะซิติก 6M (6M CH₃COOH)
3. สารละลายโปตัสเซียมโครเมต 1M (1M K₂CrO₄)
4. สารละลายแอมโมเนียมไฮดรอกไซด์ 6M (6M NH₄OH)
5. สารละลายกรดไนตริก 6M (6M HNO₃)
6. สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 3% (3% H₂O₂)
7. สารละลายไทโออะเซตอะมิด 2M (2M CH₃C(S)NH₂)
8. สารละลายแอมโมเนียมไนเตรต 1M (1M NH₄NO₃)
9. สารละลายสแตนเนสคลอไรด์ 1M (1M SnCl₂)
10. สารละลายแอมโมเนียมซัลเฟต 5M (5M (NH₄)₂SO₄)
11. สารละลายแอมโมเนียมอะซิเตต 6M (6M CH₃COONH₄)
12. สารละลายแอมโมเนียมไฮดรอกไซด์ เข้มข้น (conc NH₄OH)
13. สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ 6M (6M NaOH)
14. สารละลายโปตัสเซียมเฟอโรไซยาไนด์ (K₄Fe(CN)₆)
15. สารละลายโซเดียมไซยาไนด์ 1 M (1M NaCN)
16. สารละลายไฮดราซีนไฮโดรคลอไรด์ 3M (3M hydrazine hydrochloride)
17. สารละลายโปตัสเซียมไนเตรต 1M (1M KNO₃)
18. สารละลายกรดซัลฟูริก 3M (3M H₂SO₄)
19. สารละลายโปตัสเซียมไทโอไซยาเนต 1M (1M KCNS)
20. อลูมินอน (C₂₂H₁₄O₉)

21.	โซเดียมบิสมูเตต	(NaBiO ₃)
22.	ไดเมทิลไกลออกซิม	(C ₄ H ₈ N ₂ O ₂)
23.	สารละลายแอมโมเนียมฟอสเฟต 1M	(1M (NH ₄) ₂ HPO ₄)
24.	อะซิโตน	(CH ₃) ₂ CO)
25.	กรดไนตริกเข้มข้น	(conc HNO ₃)
26.	สารละลายแอมโมเนียมออกซาเลต 0.25M	(0.25M (NH ₄) ₂ C ₂ O ₄)
27.	แมกนีเซียม	(magneson))

อุปกรณ์

1. หลอดทดลอง
2. แท่งแก้วคน
3. ที่จับหลอดทดลอง
4. แปร่งล้างหลอดทดลอง
5. บีกเกอร์
6. เครื่องเหวี่ยงแยกตะกอน
7. ที่ตั้งหลอดทดลอง
8. กระจกฉีดยา
9. หลอดหยด
10. ขวดรีเอเจนท์
11. กระจกยาลิตมัส

ทฤษฎี

การวิเคราะห์สารตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์หาแคตไอออนและแอนไอออน สิ่งแรกที่ต้องตรวจสอบคือสมบัติทางกายภาพ เช่นสถานะ สีและลักษณะของผลึกในกรณีที่ เป็นของแข็ง ซึ่งจะต้องเตรียมให้เป็นสารละลายก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ แอนไอออนและแคตไอออน เพื่อให้ปฏิกิริยาเกิดขึ้นเร็ว การละลายสารตัวอย่างทำได้โดย นำสารตัวอย่างของแข็งประมาณ 15 มก. ใส่ในหลอดทดลองละลายด้วยตัวทำละลายประมาณ 1 มิลลิลิตร ถ้าไม่ละลายให้ต้มหรืออุ่นในน้ำเดือดนร้อนทิ้งคืนถ้าไม่ละลายอีกก็ให้นำสารตัวอย่างของแข็งมาใหม่แล้วเปลี่ยนตัวทำละลายตามลำดับต่อไปนี้คือ น้ำ, HCl(dil), HCl(conc), HNO₃(dil), HNO₃(conc) และ Aquaregia (HCl:HNO₃ = 3:1 โดยปริมาตร)

ในการวิเคราะห์แคตไอออนของธาตุใดธาตุหนึ่งที่มีผสมกันอยู่กับธาตุอื่นหลาย ๆ ชนิด ถ้าธาตุอื่นที่รวมกันอยู่นั้นมีปฏิกิริยากับสารที่ใช้ทดสอบ ย่อมทำให้ผลการทดลองผิดพลาด ตัวอย่างเช่น ในการวิเคราะห์ Zn²⁺ โดยตกตะกอนเป็น ZnS (ตะกอนขาว) ด้วย H₂S ถ้าในสารตัวอย่างมี Cd²⁺ ปนอยู่ด้วยก็จะเกิดตะกอน CdS (ตะกอนเหลือง) ด้วยทำให้การวิเคราะห์ผิดพลาดได้ ดังนั้นวิธีการวิเคราะห์ธาตุที่อยู่ในสารผสมหลาย ๆ ชนิด จึงจัดแบ่งแยกธาตุออกเป็นหมู่ ๆ โดยอาศัยสมบัติเกี่ยวกับปริมาณการละลายและการตกตะกอนคือค่า K_{sp} (Solubility product constant) ที่แตกต่างกันของธาตุ เพื่อแยกไอออนต่าง ๆ ออกจากกันแล้วจึงทำการทดสอบปฏิกิริยาเฉพาะของแต่ละธาตุ ในการวิเคราะห์จะแบ่งแคตไอออนออกเป็น 5 หมู่ (ตามชนิดรีเอเจนท์ที่เติม) ได้ดังนี้คือ

หมู่ I	เกลือคลอไรด์	ไม่ละลายในกรด
หมู่ II	เกลือซัลไฟด์	ไม่ละลายใน 0.25M HCl
หมู่ III	เกลือซัลไฟด์ และ ไฮดรอกไซด์	ที่ตกตะกอนในสารละลายต่าง

หมู่ IV   เกลือฟอสเฟต หรือเกลือคาร์บอเนตที่ไม่ละลายน้ำ

หมู่ V   แคตไอออนที่ไม่เกิดตะกอนในรูปเกลือหมู่ I ถึง IV

ตารางการแบ่งหมู่ของแคตไอออนตามชนิดรีเอเจนท์ที่ใช้ตกตะกอน

Group	Ions in Group	Group Reagent	Group Precipitate
I	Ag^+ , Hg_2^{2+} , Pb^{2+}	dil hydrochloric acid	AgCl , Hg_2Cl_2 , PbCl_2
II-A	Hg^{2+} , Pb^{2+} , Bi^{3+} , Cu^{2+} , Cd^{2+}	H_2S in 0.25 M	HgS , PbS , Bi_2S_3 CuS , CdS , As_2S_3
II-B	AsO_4^{3-} , Sb^{3+} , Sn^{4+}	hydrochloric acid	Sb_2S_3 , SnS_2
III-A	Cr^{3+} , Al^{3+} , Fe^{3+}	$(\text{NH}_4)_2\text{S}$ or	$\text{Cr}(\text{OH})_3$,
III-B	Mn^{2+} , Zn^{2+} , Ni^{2+} , Co^{2+}	$(\text{NH}_4\text{OH} + \text{H}_2\text{S})$	$\text{Al}(\text{OH})_3$, FeS , MnS , ZnS , NiS , CoS

Group	Ions in Group	Group Reagent	Group Precipitate
IV	$\text{Ba}^{2+}, \text{Sr}^{2+}, \text{Ca}^{2+}, \text{Mg}^{2+}$	$(\text{NH}_4)_2 \text{HPO}_4$	$\text{Ba}_3(\text{PO}_4)_2$, $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$, $\text{Sr}_3(\text{PO}_4)_2$, MgNH_4PO_4
V	$\text{Na}^+, \text{K}^+, \text{NH}_4^+$	None	Soluble group

วิธีการทดลอง

ตอนที่ 1

การทดสอบหาแอนไอออนจากสารตัวอย่าง

1.1 การเตรียม soda solution

นำสารละลายสารตัวอย่างมา 1 มิลลิลิตร (กรณีที่เป็นของแข็งใช้ประมาณ 0.1 กรัม) ใส่ในชามกระเบื้องเดิม 1.5 M Na_2CO_3 3 มิลลิลิตร นำขึ้นตั้งไฟ ต้มจนเดือด ทดตะกอนให้หมดด้วยและเติมน้ำกลั่นเล็กน้อย รินใส่ลงในหลอดทดลอง ถ้ามีตะกอนเกิดให้เขย่าตัวให้ละเอียดและทิ้งตะกอน หยด 6 M CH_3COOH จนสารละลายเป็นกรด และอุ่นสารใน water bath ประมาณ 5 นาที soda solution นี้ใช้ทดสอบในขั้นถัดไป

1.2 การทดสอบหมู่ของแอนไอออนเพื่อทดสอบปฏิกิริยาเฉพาะของแอนไอออน

หมู่ซิลิเกต หยดสารละลายตัวอย่าง 5 หยดใส่หลอดทดลอง เดิม 6 M NH_4OH จนสารละลายเป็นกรด เดิม 1 M BaCl_2 5 หยด ถ้ามีตะกอนเกิดขึ้น แสดงว่ามีแอนไอออนหมู่ I ได้แก่ SO_4^{2-} , CO_3^{2-} และ PO_4^{3-}

หมู่เฮไลด์ หยดสารตัวอย่าง 5 หยด เดิม 6 M HNO_3 5 หยด และ 0.5 M AgNO_3 3 หยด ถ้าเกิดตะกอนแสดงว่ามีแอนไอออนหมู่ II ได้แก่ Cl^- , Bi^- , I^- และ S^{2-}

หมู่ไนเตรต ถ้าทดสอบ 2 หมู่แรกไม่เกิดตะกอน แสดงว่ามีแอนไอออนในหมู่ III ได้แก่ NO_3^-

1.3 การวิเคราะห์แอนไอออน

1.3.1 ซัลไฟด์ไอออน (S^{2-})

ก. นำสารละลายตัวอย่างมา 1 มิลลิลิตร เดิม 6 M CH_3COOH จนกระทั่งสารละลายเป็นกรด

- ข. ชุบกระดาษกรองด้วย 1 M $\text{Pb}(\text{CH}_3\text{COO})_2$ แล้วนำไปอังบนปากหลอดทดลองในข้อ ก. ซึ่งอุ่นอยู่ใน water bath ถ้ามีสีน้ำตาลหรือดำเป็นเงาเกิดบนกระดาษกรองดังกล่าว แสดงว่ามี ซัลไฟด์ไอออน (S^{2-})

1.3.2 ซัลเฟตไอออน (SO_4^{2-})

- ก. นำสารละลายตัวอย่างมา 1 มิลลิลิตร เติม 6 M HCl จนสารละลายเป็นกรดนำไปอุ่นใน water bath ประมาณ 5 นาที ถ้ามีตะกอนเกิดขึ้น (เป็นตะกอนของไอออนที่แทรกสอด) ให้เขย่ารีวิวจ์และทิ้งตะกอน เก็บน้ำใสไปทดสอบต่อในข้อ ข. (กรณีไม่เกิดตะกอนไม่ต้องเขย่ารีวิวจ์ นำไปทดสอบต่อข้อ ข. เลย)
- ข. เติม 1 M BaCl_2 3 - 5 หยดพร้อมทั้งคน ถ้าเกิดตะกอนขาวของ BaSO_4 นำไปเขย่ารีวิวจ์ทั้งน้ำใส
- ค. เติม 1 มิลลิลิตร ของ 6 M HCl ลงในตะกอนที่ได้จากข้อ ข. ถ้าตะกอนไม่ละลาย แสดงว่ามีซัลเฟตไอออน (SO_4^{2-})

1.3.3 คาร์บอเนตไอออน (CO_3^{2-})

- ก. นำสารตัวอย่างตั้งต้นมา 1 มิลลิลิตร เติม 6 M HCl 2-3 หยด อุดปากหลอดด้วยจุกซึ่งมีหลอดนำแก๊สเสียบอยู่ และปลายอีกข้างจะจุ่มในสารละลาย $\text{Ba}(\text{OH})_2$ ถ้ามีตะกอนเกิดขึ้นในหลอดที่บรรจุ $\text{Ba}(\text{OH})_2$ แสดงว่ามีคาร์บอเนตไอออน (CO_3^{2-})
- หรือ ข. ทดสอบแก๊สที่เกิด โดยใช้ลวดนิโครมที่ปลายทำเป็นห่วงและมีสารละลาย $\text{Ba}(\text{OH})_2$ เกาะอยู่ ถ้าสังเกตเห็นตะกอนขาวที่เกิดบริเวณปลายห่วง แสดงว่าตัวอย่างมีคาร์บอเนตไอออน (CO_3^{2-})

1.3.4 ฟอสเฟตไอออน (PO_4^{3-})

นำสารละลายตัวอย่างมา 1 มิลลิลิตร ทำให้เป็นกรดด้วย 6 M HNO_3 เติม 1 M ammonium molybdate ($(\text{NH}_4)_2\text{MoO}_4$) 1 มิลลิลิตร ย่นสารละลาย 2-3 นาที ถ้าเกิดตะกอนเหลืองของ ammonium phosphomolybdate [$(\text{NH}_4)_3\text{PO}_4 \cdot 12\text{MoO}_3$] แสดงว่ามี ฟอสเฟตไอออน (PO_4^{3-})

1.3.5 คลอไรด์ไอออน (Cl^-)

- ก. นำสารละลายตัวอย่าง 1 มิลลิลิตร ใส่ในบีกเกอร์ขนาดเล็กเติม 1 M K_2CrO_4 5 หยด และ 6 M HNO_3 6 มิลลิลิตร ต้มสารละลายจนเดือดครึ่งหนึ่ง และตั้งสารทิ้งไว้ให้เย็น (ทำขั้นตอนนี้ในตู้ควัน)
- ข. รินสารละลายจากข้อ ก. ใส่หลอดทดลอง เติม 1 มิลลิลิตร 6 M HNO_3 และ 10 หยด 0.5 M AgNO_3 ถ้าไม่มีตะกอนเกิดแสดงว่าไม่มีคลอไรด์ไอออน แต่ถ้าเกิดตะกอนให้เขย่าตริวิวิจ จากนั้นทิ้งน้ำใส่นำตะกอนไปทดสอบต่อในข้อ ค.
- ค. นำตะกอนที่ได้เติม 6 M NH_4OH จนตะกอนละลายหมด จากนั้นเติม 6 M HNO_3 จนสารละลายเป็นกรด ถ้าเกิดตะกอนสีขาวของ AgCl ตกกลับมาอีกครั้ง แสดงว่ามีคลอไรด์ไอออน (Cl^-)

1.3.6 ไอโอดีนและโบรไมด์ไอออน (I^- และ Br^-)

- ก. เตรียมน้ำคลอรีน (chlorine water) โดยตัก 0.5 กรัมของ KClO_3 ใส่หลอดทดลองขนาดใหญ่ และเติม 5 มิลลิลิตร 6 M HCl คนและตั้งทิ้งไว้ 5 นาที ก่อนนำไปใช้ (ขั้นตอนนี้ทางห้องปฏิบัติการจะเตรียมไว้ให้)

- ข. นำสารละลายตัวอย่างมา 1 มิลลิลิตร ทำให้เป็นกรดด้วย 6 M HNO_3 และเติมเพิ่มอีก 5-10 หยด เติม 1 มิลลิลิตร CCl_4 และหยดน้ำคลอรีนที่เตรียมไว้ในข้อ ก. 1-2 หยด ใช้จุกอุดหลอดทดลองพร้อมทั้งเขย่าแรง ๆ ประมาณ 10 ครั้ง และสังเกตสีที่เกิดขึ้นของ CCl_4 (ชั้นล่าง) เท่านั้น ถ้าสีในชั้น CCl_4 มีสีม่วง แสดงว่ามีไอโอดีนไอออน (I^-) ถ้าชั้น CCl_4 มีสีส้มปนน้ำตาล (orange brown) แสดงว่ามีโบรมไนด์ไอออน (Br^-) ถ้าในสารละลายตัวอย่างมีทั้งโบรมไนด์และไอโอดีน จะพบว่าสีม่วงของชั้น CCl_4 จะค่อย ๆ ชัดจางหายไป เหลือเป็นสีส้มปนน้ำตาลเพียงอย่างเดียว

หมายเหตุ การใช้ CCl_4 ควรใช้ด้วยความระมัดระวังเนื่องจากพบว่าเป็นสารที่ก่อให้เกิดมะเร็งโดยเฉพาะที่ตับได้ (Carcinogen)

1.3.7 ไนเตรตไอออน (NO_3^-)

- ก. นำสารละลายตัวอย่างมา 1 มิลลิลิตร ทำให้เป็นกรดด้วย 6 M CH_3COOH หยด 1 M $\text{Pb}(\text{CH}_3\text{COO})_2$ ทีละหยดพร้อมทั้งคนทุกครั้ง ที่หยดใหม่ หยด $\text{Pb}(\text{CH}_3\text{COO})_2$ จนกระทั่งหยดสุดท้ายที่หยด 1 M $\text{Pb}(\text{CH}_3\text{COO})_2$ แล้วไม่เกิดตะกอนในส่วนน้ำใสอีก (อย่าหยดมากเกินไป) นำไปเขย่าที่ผิววอร์และทิ้งตะกอน (PbI_2 , PbS , PbSO_4 และอื่น ๆ) เก็บน้ำใสไว้ทดสอบต่อข้อ ข. (*กรณีที่ยอด 1 M $\text{Pb}(\text{CH}_3\text{COO})_2$ 2-3 หยดแล้วไม่มีตะกอนเกิดขึ้นให้นำน้ำใสไปทดสอบในข้อ ข. ต่อเลย)
- ข. นำน้ำใสจากข้อ ก. มาเติม 2 มิลลิลิตร 0.04 M Ag_2SO_4 และ 5 หยดของ 3 M H_2SO_4 คนให้ทั่ว เขย่าที่ผิววอร์และทิ้งตะกอน เก็บน้ำใสไว้ทดสอบต่อ

- ค. เติมผลึก ferrous sulfate หรือ ferrous ammonium sulfate
ประมาณปลายช้อนตักสาร พร้อมทั้งคนให้ละลาย
- ง. เอียงหลอดทดลองทำมุมประมาณ 45° แล้วค่อยริน conc H_2SO_4
จนครบ 2 มิลลิลิตร โดยให้ไหลลงไปตามข้างหลอด ถ้ามีวงแหวน
สีน้ำตาลเกิดขึ้นระหว่างรอยต่อของ conc H_2SO_4 และสารละลาย
แสดงว่ามีไนเตรตไอออน (NO_3^-)

ตอนที่ 2

การทดสอบหาแคตไอออนจากสารตัวอย่าง

นำสารละลายที่ต้องการทดสอบมา 1-2 มิลลิลิตร (กรณีที่เป็นของแข็ง ต้องละลายด้วยตัวทำละลายก่อนโดยละลายสารตัวอย่าง 50 มก. ด้วยตัวทำละลาย 1 มล.) นำไปวิเคราะห์แคตไอออน ตั้งแต่หมู่ I ถึง V ดังนี้

วิธีการวิเคราะห์หาแคตไอออนหมู่ I

แคตไอออนหมู่ I ประกอบด้วย Ag^+ , Hg_2^{2+} และ Pb^{2+} ซึ่งจะตกตะกอนกับกรด HCl ได้ตะกอนสีขาวของ AgCl , Hg_2Cl_2 และ PbCl_2 ในการวิเคราะห์แคตไอออนหมู่ I มีขั้นตอนดังนี้

1. นำสารละลายตัวอย่างมา 1 มิลลิลิตร หยด 6 M HCl 5 หยด คนแล้วนำไปเช่นตริฟิวจ์ ทดสอบว่าตะกอนตกสมบูรณ์หรือไม่ โดยหยด HCl ลงไปอีก 2 หยด ถ้ามีตะกอนใหม่เกิดขึ้นอีกในน้ำใส่ให้นำไปเช่นตริฟิวจ์ ทดสอบการตกตะกอนสมบูรณ์ซ้ำอีกโดยหยด HCl หยดใหม่จนกระทั่งหยดสุดท้ายที่หยด HCl ไม่เกิดตะกอนอีกจึงค่อยเช่นตริฟิวจ์และรินน้ำใส่ออกเก็บไว้หาหมู่ II-V ต่อไป ส่วนตะกอนหมู่ I ที่เกิดขึ้นคือ AgCl , PbCl_2 , Hg_2Cl_2

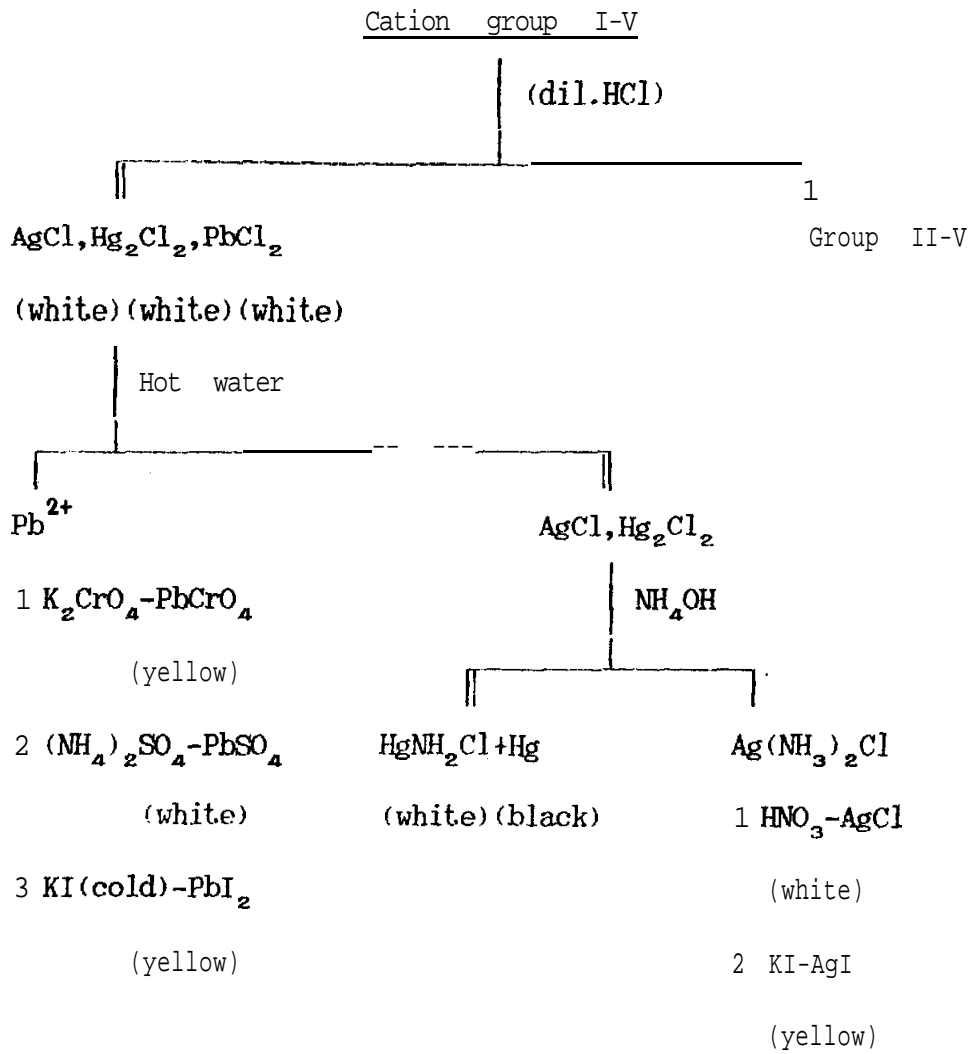
2. นำตะกอนหมู่ I ที่แยกจากน้ำใสข้อ 1 มาวิเคราะห์ชนิดของแคตไอออนหมู่ I ต่อตามแผนผัง

ตะกอนหมู่ I $\text{AgCl}, \text{PbCl}_2, \text{Hg}_2\text{Cl}_2$

เติมน้ำกลั่นประมาณ 2 มิลลิลิตร ลงในตะกอน ทำให้ร้อนในน้ำเดือด พร้อมทั้งคนขณะร้อน ๆ และนำไปเช่นตริฟิวจ์กันที (PbCl_2 ละลายได้ในน้ำร้อน) รินน้ำใส (เช่นตริฟิวเกจ) ลงในหลอดทดลอง และทำซ้ำอีกครั้ง แล้วรวมสารละลายที่ได้ทั้งสองครั้งเข้าด้วยกัน

เช่นตริฟิวเกจ : Pb^{2+} เติม 3 หยด 1M K_2CrO_4 จะ ได้ตะกอนสีเหลืองของ PbCrO_4	ตะกอน : $\text{AgCl}, \text{Hg}_2\text{Cl}_2$ เติม 6 M NH_4OH ประมาณ 2 มล. คนให้ ทั่วแล้ว ไปเช่นตริฟิวจ์ แยกเอาตะกอนออกมา	
หรือเติม 5 หยด 5 M $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$ จะได้ตะกอน ขาวของ PbSO_4 หรือเติม 3 หยด KI ที่เย็น จะได้ตะกอนเหลืองของ PbI_2	ตะกอน: สีดำหรือสีเทา ถ้าได้สีดำหรือเทาเข้ม ของ $\text{Hg}_2\text{NH}_2\text{Cl}$ (ขาว) +Hg(ดำ) แสดงว่ามี Hg_2^{2+}	เช่นตริฟิวเกจจะ $\text{Ag}(\text{NH}_3)_2\text{Cl}$ เติม 6 M HNO_3 ที่ละหยด จนเป็นกรด จะได้ตะกอน ขาวของ AgCl แสดงว่า มี Ag^+

สรุปการวิเคราะห์

วิธีการวิเคราะห์หาแคตไอออนหมู่ II

ในการวิเคราะห์หาแคตไอออนหมู่ II ในขั้นนี้จะศึกษาเฉพาะแคตไอออนหมู่ II ซึ่งประกอบด้วย Pb^{2+} , Hg^{2+} , Cu^{2+} และ Bi^{3+} โดยจะตกตะกอนเป็นสารประกอบโลหะซัลไฟด์

วิธีวิเคราะห์

นำน้ำใสซึ่งมีหมู่ II-V (แยกเอาหมู่ I ออกแล้ว) เติม 3% H_2O_2 6-7 หยด แล้วอุ่นในน้ำเดือดเพื่อไล่ O_2 ออกแล้วทำให้เย็น จากนั้นทำสารละลายให้เป็นด่างด้วย 6 M NH_4OH โดยเติมทีละหยดจนเป็นด่าง แล้วเติม 6 M HCl ทีละหยดจนสารละลายเริ่มเป็นกรด แล้วเติมอีก 5 หยด เติมน้ำกลั่น 2 มล.

(สารละลายจะมีความเข้มข้นของกรดประมาณ 0.25 M) อุ่นในน้ำเดือด เติม Thioacetamide และทดสอบจนแน่ใจว่าตกตะกอนได้หมดสมบูรณ์แล้ว นำไปเซนตริฟิวจ์ แยกตะกอนเก็บไว้วิเคราะห์หมู่ II ต่อไป ส่วนสารละลายเก็บไว้ตรวจหาหมู่ III-V

ตะกอนหมู่ II : HgS , Bi_2S_3 , CuS และ CdS

1. เติม 1M NH_4NO_3 2 มิลลิลิตร คนให้ทั่วต้มจนเดือดและนำไปเซนตริฟิวจ์ เก็บตะกอนไว้วิเคราะห์ต่อไป ส่วนสารละลายทิ้งไป
2. เติม 6 M HNO_3 2 มิลลิลิตร ลงในตะกอนจากข้อ 1 อุ่นในน้ำเดือดนาน 5 นาที พร้อมทั้งคนขณะอุ่นด้วย
3. เซนตริฟิวจ์และรินน้ำใสใส่ในหลอดทดลองหลอดใหม่
4. ล้างตะกอนที่ได้ด้วยน้ำกลั่นประมาณ 10-12 หยด เซนตริฟิวจ์ แล้วเทน้ำล้างตะกอนนี้ไปรวมกับน้ำในข้อ 3 เพื่อนำไปวิเคราะห์เซนตริฟิวเกจ Pb^{2+} , Bi^{3+} , Cu^{2+} และ Cd^{2+} ส่วนตะกอนนำไปวิเคราะห์ HgS ต่อไป

ตะกอน : HgS 1. ใส่ 1 มล. ของ 6 M HCl และ 6M HNO₃ วางลงใน water bath ประมาณ 5-10 นาทีแล้วทำให้เย็น 2. ถ้ามีตะกอนหรือกาก(residue) เหลืออยู่ให้นำไปเซนตริฟิวจ์ รินเอาน้ำใส่ใส่ลงในหลอดทดลอง	เซนตริฟิวเจอร์ : Pb²⁺, Bi³⁺, Cu²⁺ Cd²⁺ 1. เติม 1 ml ของ 5 M (NH₄)₂SO₄ คนให้ทั่ว แล้วตั้งทิ้งไว้อย่างน้อย 5 นาที แล้วนำไปเซนตริฟิวจ์ รินน้ำใส่ในหลอดทดลองที่สะอาด 2. ละลายตะกอนด้วยน้ำกลั่นประมาณ 10-15 หยดเซนตริฟิวจ์นำเอาน้ำใส่ไปรวมกับข้อ 1		
(ทิ้งตะกอนไป) เติม 2 มล. 1 M SnCl₂ ถ้าได้ตะกอนเทาแกมขาวของ Hg₂Cl₂ แสดงว่ามี Hg²⁺	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="766 806 1117 1467"> ตะกอน PbSO₄ 1. เติม 3 หยดของ 6 M CH₃COOH และ 1 มล. ของ 6 M CH₃COONH₄ คนแล้วต้มจนเดือด 2. เติม 1 มล. ของ 1M K₂CrO₄ ถ้าได้ตะกอนสีเหลืองของPbCrO₄ แสดงว่ามีPb²⁺ </td> <td data-bbox="1117 806 1316 1467"> เซนตริฟิวเจอร์: Bi³⁺, Cu²⁺, Cd²⁺ (ทดสอบต่อหน้าถัดไป) </td> </tr> </table>	ตะกอน PbSO₄ 1. เติม 3 หยดของ 6 M CH₃COOH และ 1 มล. ของ 6 M CH₃COONH₄ คนแล้วต้มจนเดือด 2. เติม 1 มล. ของ 1M K₂CrO₄ ถ้าได้ตะกอนสีเหลืองของPbCrO₄ แสดงว่ามีPb²⁺	เซนตริฟิวเจอร์: Bi³⁺, Cu²⁺, Cd²⁺ (ทดสอบต่อหน้าถัดไป)
ตะกอน PbSO₄ 1. เติม 3 หยดของ 6 M CH₃COOH และ 1 มล. ของ 6 M CH₃COONH₄ คนแล้วต้มจนเดือด 2. เติม 1 มล. ของ 1M K₂CrO₄ ถ้าได้ตะกอนสีเหลืองของPbCrO₄ แสดงว่ามีPb²⁺	เซนตริฟิวเจอร์: Bi³⁺, Cu²⁺, Cd²⁺ (ทดสอบต่อหน้าถัดไป)		

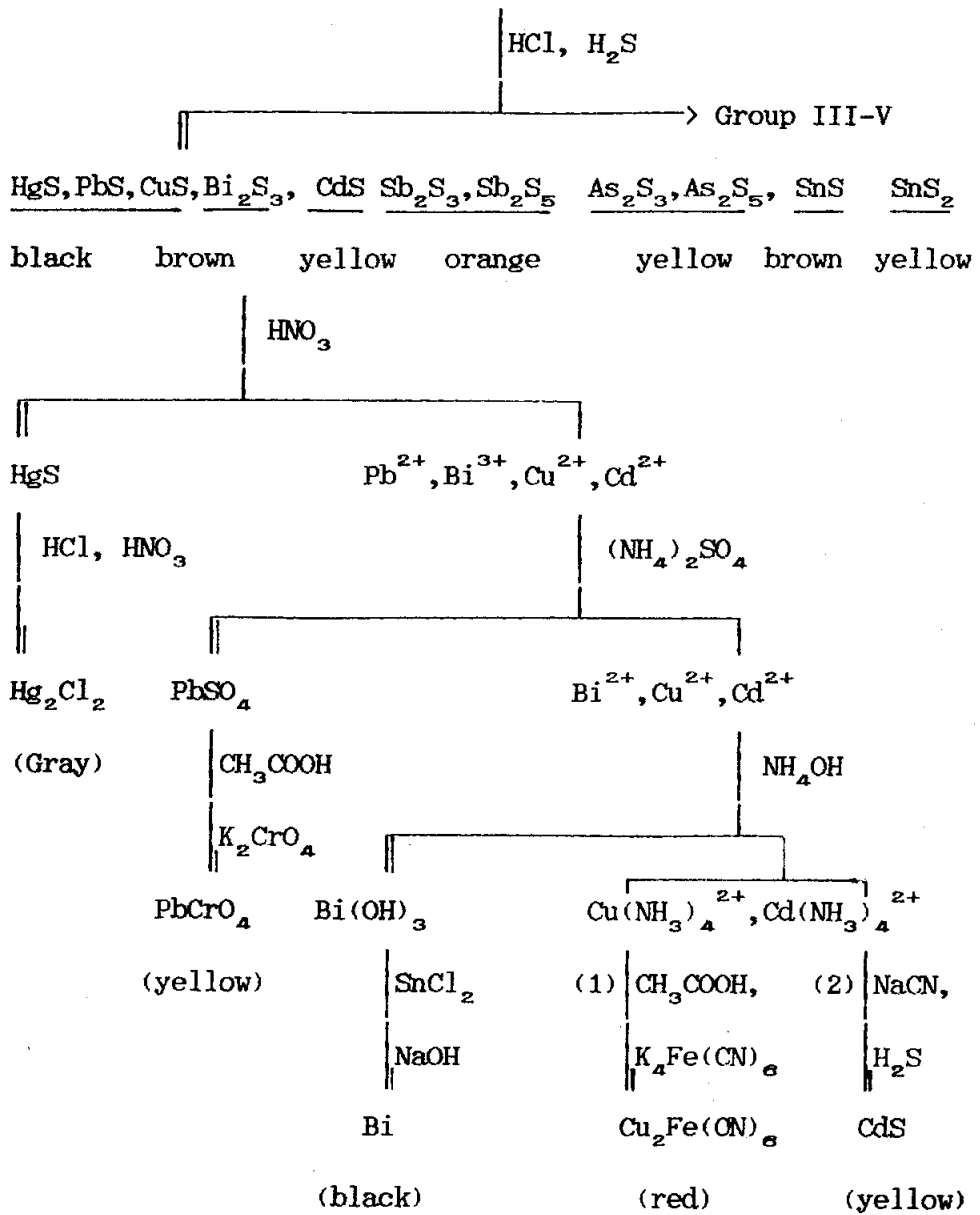
เขตรวฟิวเกจ : Bi^{3+} , Cu^{2+} , Cd^{2+}

1. เติม $\text{NH}_4\text{OH}(\text{conc})$ ที่ละลายพร้อมทั้งคนจนกระทั่งน้ำยาเริ่มเป็นด่าง แล้วเติมลงไปอีก 10 หยด เพื่อให้มากเกินพอ คนให้ทั่ว
2. เขตรวฟิวเกจและรินเอาน้ำใส่ ใสในหลอดที่สะอาด
3. ล้างตะกอนด้วยน้ำประมาณ 10 หยดเขตรวฟิวเกจรินเอาน้ำใส่รวมกับน้ำใส่ข้อ 2.

ตะกอน $\text{Bi}(\text{OH})_3$	เขตรวฟิวเกจ : $\text{Cu}(\text{NH}_3)_4^{2+}$, $\text{Cd}(\text{NH}_3)_4^{2+}$	
1. เติม 5 หยดของ 1M SnCl_2 และ 2 มล 6 M	แบ่งสารละลายออกเป็นสองส่วนเท่า ๆ กัน	
NaOH	ส่วนที่ 1 ถ้าสารละลายมีสี	ส่วนที่ 2
2. คนอย่างแรงถ้าได้ตะกอนสีดำของ Bi แสดงว่ามี Bi^{3+}	น้ำเงินแสดงว่ามี Cu^{2+} หรือน้ำสารละลายนี้ทำให้เป็นกรดด้วย 6M CH_3COOH แล้วเติมสารละลาย $\text{K}_4\text{Fe}(\text{CN})_6$ ถ้าได้ตะกอนสีน้ำตาลแดงของ $\text{Cu}_2\text{Fe}(\text{CN})_6$ แสดงว่ามี Cu^{2+}	1. เติม 1M* NaCN ที่ละลายพร้อมทั้งคน จนกระทั่งสีน้ำเงินหายไป (*ถ้าสารละลายไม่มีสีให้ทดสอบข้อ 2. เลย)
		2. เติม 10 หยดของ Thioacetamide แล้วนำไปอุ่น ถ้าได้ตะกอนสีเหลืองของ CdS แสดงว่ามี Cd^{2+}

สรุปการวิเคราะห์

Cation group II-V

วิธีการวิเคราะห์แคตไอออนหมู่ III

แคตไอออนหมู่ III ประกอบด้วย Al^{3+} , Fe^{3+} , Mn^{2+} , Zn^{2+} , Ni^{2+} และ Co^{2+} ตกตะกอนในรูปไฮดรอกไซด์และซิลไฟด์ ในสารละลายที่เป็นดังต่อไปนี้

เช่นตริฟิวเกจ หมู่ III-V

1. ทำเช่นตริฟิวเกจให้มีปริมาตรเหลือ 3-4 มล. โดยต้มในไอน้ำเดือด แล้วเติม NH_4OH (conc) พร้อมกับคน จนกระทั่งน้ำยาเป็นด่าง
2. เติม 1 มิลลิลิตร 2 M Thioacetamide แล้วอุ่นในน้ำเดือดนาน 10 นาทีจนตะกอนตกสมบูรณ์เช่นตริฟิวจ แล้วนำตะกอนหมู่ III ที่ได้ไปทดลองต่อในข้อ 3 ส่วนเช่นตริฟิวเกจเก็บใส่หลอดทดลองใหม่เพื่อนำไปหาหมู่ IV-V ต่อไป
3. เติมน้ำกลั่น 1 มิลลิลิตร ลงในตะกอนหมู่ III (จากข้อ 2) คนแล้วเติม 5 หยด 1 M NH_4NO_3 ต้มในน้ำเดือด แล้วนำไปเช่นตริฟิวจ เก็บน้ำใส่รวมกับเช่นตริฟิวเกจในข้อ 2 เพื่อหาหมู่ IV-V ส่วนตะกอนนำมาวิเคราะห์หาแคตไอออนหมู่ III ต่อไป

ตะกอนหมู่ III ที่เกิดประกอบด้วย $\text{Al}(\text{OH})_3$, $\text{Cr}(\text{OH})_3$, Fe_2S_3 , MnS , ZnS , NiS ละลายตะกอนหมู่ III โดยเติม 2 มิลลิลิตร 6 M HCl คนแล้วต้มในน้ำเดือด 2 นาทีแล้วเติม 1 มิลลิลิตร 6 M HNO_3 คนแล้วนำไปต้มในน้ำเดือดประมาณ 5 นาทีตะกอนหมู่ III จะละลายได้หมด (ถ้ามีกำมะถันลอยให้เขี่ยทิ้งไป)

วิธีแยกแคตไอออนหมู่ IIIA และ IIIB

สารละลายหมู่ IIIA และ IIIB ที่ได้นำมาแยกเป็นตะกอนไฮดรอกไซด์ของ IIIA และตะกอนซิลไฟด์ของ IIIB ได้ดังต่อไปนี้

การตกตะกอนหมู่ IIIA

1. เติม 5 หยด 3 M hydrazine hydrochloride ในสารละลายหมู่ IIIA-IIIB

2. หยด NH_4OH (conc) ทีละหยดจนสารละลายเป็นด่าง และเติมอีก 1 มล. เพื่อให้มากเกินพอ คนให้ทั่วและต้มในน้ำเดือด 2-3 นาทีแล้วนำไปเซนตริฟิวซ์ขณะยังร้อน เก็บน้ำใสไว้เพื่อตกตะกอนหมู่ IIIB ต่อไป

3. นำตะกอน หมู่ IIIA (จากข้อ 2) มาเติม 1 มิลลิลิตร 1 M KNO_3 กับ 1 หยด ของ 3 M hydrazine hydrochloride และ 2 หยด 6 M NaOH คนอย่างแรงอุ่นในน้ำเดือดให้เดือด แล้วนำไปเซนตริฟิวซ์ เก็บน้ำใสไปรวมกับน้ำใสในหมู่ IIIB ในข้อ 2 เพื่อนำไปตกตะกอนหมู่ IIIB ต่อส่วนตะกอนนำไปวิเคราะห์ตะกอนแคตไอออนหมู่ IIIA ต่อไป

การตกตะกอนหมู่ IIIB

1. เติม 1 มิลลิลิตร 2 M thioacetamide ลงในน้ำใส (หมู่ IIIB) แล้วอุ่นในน้ำเดือดประมาณ 10 นาทีแล้วตั้งทิ้งไว้ให้เย็นอย่างน้อย 15 นาที

2. นำไปเซนตริฟิวซ์ ทิ้งน้ำใสไป ล้างตะกอนด้วย 2 หยด 6 M $\text{CH}_3\text{COONH}_4$ และล้างด้วยน้ำกลั่นอีกครั้งจนแล้วเซนตริฟิวซ์ ทิ้งน้ำที่ล้างตะกอนทั้งสองครั้งเก็บตะกอนไปวิเคราะห์ตะกอนหมู่ IIIB ต่อไป

วิธีวิเคราะห์ตะกอนหมู่ IIIA

ตะกอน : $\text{Fe}(\text{OH})_3$, $\text{Al}(\text{OH})_3$, $\text{Cr}(\text{OH})_3$

เติม 2 มล 6 M NaOH และ 1.5 มล 3% H_2O_2 คนแล้วต้มในไอน้ำเดือดประมาณ 5 นาที เพื่อไล่ออกซิเจน และคนบ้างบางครั้งบางคราว เช่นตรีฟิวจ์ และรินน้ำใสลงในหลอดทดลอง

ตะกอน : $\text{Fe}(\text{OH})_3$ 1. เติม 2มล 3M H_2SO_4 คน และอุ่นจนตะกอนละลายแล้ว เช่นตรีฟิวจ์รินน้ำใสลงในหลอดทดลองถ้ามีตะกอน	เช่นตรีฟิวเกจ : AlO_2^- , CrO_4^{2-} 1. เติม 2มล 6M $\text{CH}_3\text{COONH}_4$ คนแล้วอุ่นในไอน้ำเดือดประมาณ 5 นาที 2. นำไปเช่นตรีฟิวจ์แล้วรินน้ำใสลงในหลอดทดลอง	
(residue*) เหลืออาจเป็น MnO_2 ที่ติดมาด้วย 2. น้ำใสนำมาเติม 5 หยดของ 1M KCNS คนถ้าได้สารละลายสีแดงเข้มของ $\text{Fe}(\text{CNS})_3$ แสดงว่ามี Fe^{3+}	ตะกอน: $\text{Al}(\text{OH})_3$ 1. เติมน้ำกลั่น 1 มล. เช่นตรีฟิวจ์ทิ้งน้ำใสเสีย 2. เติม 1มล. 6M HCl อุ่นจนละลายหมดเติม 5 หยดของaluminonและ 6 M NH_4OH ทีละหยดจนเป็นด่างจะได้ตะกอนแดงของ $\text{Al}(\text{OH})_3$ Aluminonแสดงว่ามี Al^{+3}	เช่นตรีฟิวเกจ : CrO_4^{2-} 1. เติม 6 M CH_3COOH คนจนกระทั่งน้ำยาเป็นกรด 2. เติม 10 หยด 1M $(\text{CH}_3\text{COO})_2\text{Pb}$ คนจะได้ตะกอนสีเหลืองของ PbCrO_4 แสดงว่ามี Cr^{3+}

* residue อาจเป็น MnO_2 ให้นำมา 1) เติม 5 หยด 3% H_2O_2 และ 2 มล. 6M HNO_3 คนอุ่นในน้ำเดือดประมาณ 5 นาที 2) เติม Sodium bismuthate จนกระทั่งมี Sodium bismuthate เหลืออยู่ใน solution คน ถ้าส่วนที่เป็นสารละลายมีสีแดงแสดงว่าเป็น Mn^{2+}

วิธีวิเคราะห์หมู่ IIIB

ตะกอน : MnS , ZnS , CoS , NiS

เติมน้ำกลั่น 1 มล และ 4 หยด 6 M CH₃COOH คนแรง ๆ ประมาณ 2 นาที แล้วเข็นตรีฟิวจันน้ำใส่เก็บในหลอด

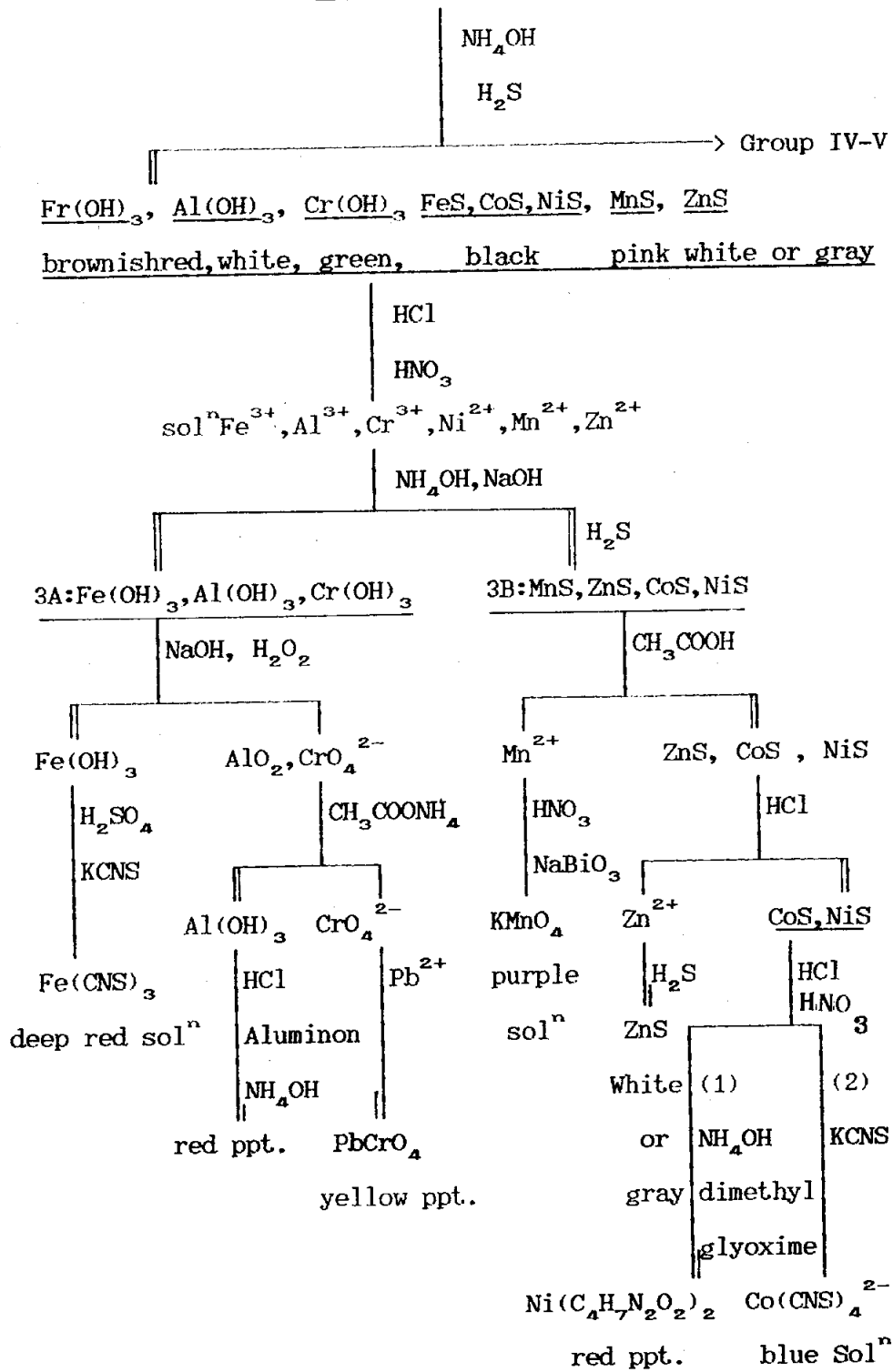
เข็นตรีฟิวเกจ : Mn²⁺ 1. นำมาต้มในน้ำเดือด 2 นาทีเพื่อไล่ H₂S 2. เติม 1 มล 6M HNO₃ อุ่นในน้ำเดือด 2 นาที 3. เติมน้ำกลั่น 2 มล. คนแล้วเติม NaBiO₃ ที่ละน้อยและคนโดยยังมีตะกอน NaBiO₃ นอนก้นอยู่ 4. อุ่นแล้วเข็นตรีฟิวจัน ถ้าสารละลายมีสีม่วง แสดงว่ามี Mn²⁺	ตะกอน: ZnS , CoS , NiS เติมน้ำกลั่น 1 มล แช่หลอดทดลองในน้ำเย็นแล้วเติม 6 M HCl 5 หยดเท่านั้น คนแรง ๆ ประมาณ 1 นาที แล้วเข็นตรีฟิวจันที่	เข็นตรีฟิวเกจ: Zn²⁺ 1. เติม 1 มล 2 M Sodium citrate และ 5 หยด 3M hydrazine hydrochloride และ 5 หยดของ 2M thioacetamide 2. คนและอุ่นในน้ำเดือด ถ้าได้ตะกอนขาวของ *ZnS แสดงว่ามี Zn²⁺	ตะกอน : CoS, NiS 1. เติม 1 มล 6M HCl และ 10 หยด 6M HNO₃ คนและอุ่นในน้ำเดือดประมาณ 5 นาที ถ้ามีกำมะถันลอยขึ้นให้เขี่ยทิ้งไป 2. เติมน้ำกลั่น 2 มล คนและแบ่งเป็น 2 ส่วน
		ส่วนที่ 1 ทา Co²⁺ เติม 3 มล. 1M KCNS คน ถ้าได้น้ำยาสีฟ้าของ CO(NS)₄²⁻ แสดงว่ามี Co²⁺	ส่วนที่ 2 ทา Ni²⁺ เติม 6M NH₄OH จนเป็นต่างแล้วเติม 10 หยด dimethyl glyoxime คนถ้าได้ตะกอนสีแดงของ Ni(C₄H₈N₂O₂H)₂ แสดงว่ามี Ni²⁺

* ถ้าได้ตะกอนสีดำ หรือเทา ให้นำไปเข็นตรีฟิวจัน นำตะกอนมาล้างด้วยน้ำกลั่นแล้วนำตะกอนมาทำตั้งแต่ตะกอน ZnS, CoS, NiS ใหม่

สรุปการวิเคราะห์

Cation group III-V

วิธีวิเคราะห์หมู่แคตไอออนหมู่ IV

แคตไอออนหมู่นี้จะตกเป็นตะกอนสีขาวในรูปของฟอสเฟตมีวิธีวิเคราะห์ดังนี้

นำเซนตริฟิวเกจที่ประกอบด้วยแคตไอออนหมู่ IV และหมู่ V มา

1. ใส่ 2 มล. $1M(NH_4)_2HPO_4$ แล้วคนต้มในไอน้ำเดือดประมาณ 5 นาที นำเอาหลอดทดลองมาทำให้เย็น โดยแช่น้ำเย็น แล้วตั้งไว้ 5 นาที เพื่อให้ตะกอนตกให้หมดแล้วล้างตะกอน นำไปเซนตริฟิวจ์ ทิ้งน้ำใสเสีย ส่วนตะกอนนำมาหาหมู่ IV ต่อไป

ตะกอนหมู่ IV $Ba_3(PO_4)_2$, $Sr_3(PO_4)_2$, $Ca_3(PO_4)_2$, $MgNH_4PO_4$

- เติม acetone 2 มล. คนและเซนตริฟิวจ์ ทิ้งน้ำใสเสีย
- ทำตามข้อ 1 ซ้ำ และระเหย acetone ที่เหลือออกโดยตั้งหลอดทดลองทิ้งไว้ประมาณ 5 นาที (หรือใช้วิธีอังหลอดทดลองด้วยความร้อนสักครู่)
- เติม 2 มล. ของ HNO_3 (conc) คนและทำให้เย็นโดยแช่ในน้ำแข็งนาน 10 นาที พยายามอย่าให้น้ำหยดลงในหลอดเป็นอันขาด เซนตริฟิวจ์นำเซนตริฟิวเกจเก็บไว้
- เติม 1 มล. ของ HNO_3 (conc) ลงในตะกอน(จากข้อ 3) แล้วแช่หลอดในน้ำแข็งนาน 10 นาที เซนตริฟิวจ์นำเซนตริฟิวเกจที่ได้รวมกับเซนตริฟิวเกจในข้อ 3 เพื่อนำไปวิเคราะห์เซนตริฟิวเกจ Ca^{2+} , Mg^{2+} ส่วนตะกอนนำไปวิเคราะห์ $Ba(NO_3)_2$, $Sr(NO_3)_2$

ตะกอน : $\text{Ba}(\text{NO}_3)_2$, $\text{Sr}(\text{NO}_3)_2$ 1. เติมน้ำกลั่น 5 หยด และ 2 มล. 6M $\text{CH}_3\text{COONH}_4$ คน อุ่นจน - ตะกอนละลายหมด แล้วเติม 1 มล. 1M K_2CrO_4 คน ตั้งใน - โอน้ำเดือด 2-3 นาที 2. เชนตรีฟิวจ์	เชนตรีฟิวเกจ : Ca^{2+}, Mg^{2+} (ทดสอบต่อตามวิธีข้างล่าง)
ตะกอน : BaCrO_4 1. เติมน้ำกลั่น 1 มล. เชนตรีฟิวจ์ ทั้งน้ำใสเสีย 2. เติม 5 หยด 6M HCl ลงใน ตะกอนคนจนตะกอนละลาย 3. เติม 1 มล. 6M $\text{CH}_3\text{COONH}_4$ และ 2 หยด 1M K_2CrO_4 คน จะได้ตะกอนสีเหลืองของ BaCrO_4 แสดงว่ามี Ba^{2+}	เชนตรีฟิวเกจ : Sr^{2+} 1. เติม 1 มล. 6M $(\text{NH}_2)\text{SO}_4$ คนแล้ว อุ่นในโอน้ำเดือด 2. เชนตรีฟิวจ์ ทั้งน้ำใส เติมน้ำกลั่น 2 มล. กับ 2 หยด 6M HCl แล้วเชนตรีฟิวจ์ถ้าได้ ตะกอนขาวแสดงว่ามี Sr^{2+} มี Sr^{2+}

เชนตรีฟิวเกจ : Ca^{2+} , Mg^{2+}

1. เติม 1 มล. 1M $(\text{NH}_4)_2\text{HPO}_4$ คนแล้วแช่หลอดทดลองในน้ำแข็งที่ใส่น้ำเย็นจัด
2. เติม $\text{NH}_4\text{OH}(\text{conc})$ จนกระทั่งสารละลายเป็นด่างแล้วเติมอีก 5 หยด คนสารละลาย

3. ทำให้เห็นโดยแช่หลอดทดลองในน้ำแข็งไว้ 5-10 นาที

เซนต์ริฟิวจ์และทิ้งน้ำใส

4. เติม 1 มล. ของน้ำกลั่นลงในตะกอน คนให้ทั่วแล้วเซนต์ริฟิวจ์
ทิ้งน้ำใส

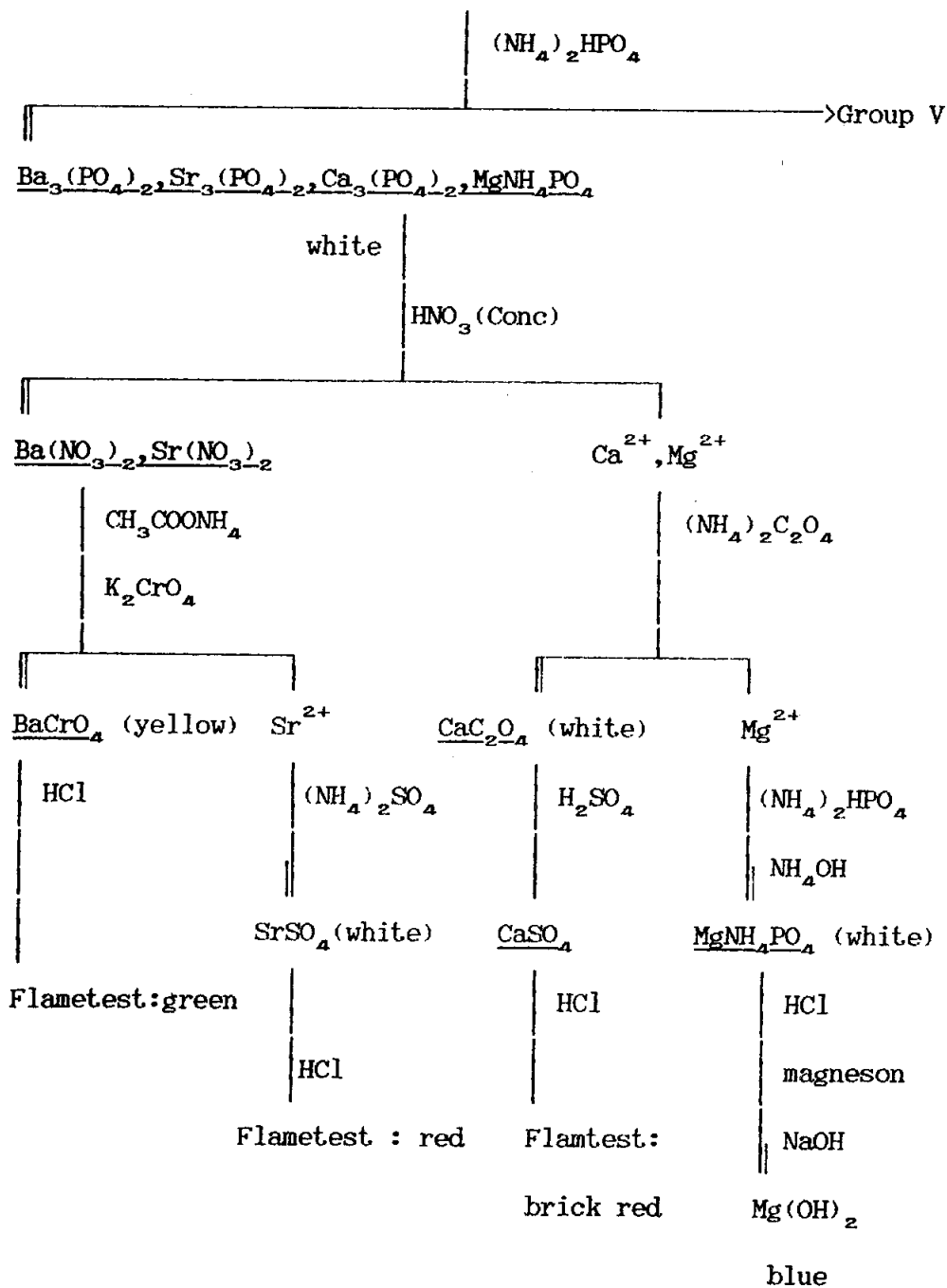
5. เติม 1 มล. 6M CH_3COOH ลงในตะกอน คนแล้วอุ่น เติมน้ำกลั่น
1 มล. คนแล้วอุ่นเซนต์ริฟิวจ์และรินน้ำใสลงในหลอดทดลอง ถ้ามีตะกอนหรือกาก
(residue) เหลือให้ทิ้งเสีย

6. นำเอาน้ำใสจากข้อ 5 มาอุ่นแล้วเติม 1 มล. 0.25 M
ammonium oxalate ($(\text{NH}_4)_2\text{C}_2\text{O}_4$) อุ่นในไอน้ำเดือดประมาณ 2 นาทีแล้วทำให้
เย็น เซนต์ริฟิวจ์และรินน้ำใสลงในหลอดทดลองที่สะอาด

ตะกอน : CaC_2O_4 ถ้าได้ตะกอนสีขาวแสดง ว่ามี Ca^{2+}	เซนต์ริฟิวเกจ : Mg^{2+} 1. เติม 1 มล. 1M $(\text{NH}_4)_2\text{HPO}_4$ 2. เติม NH_4OH (Conc) จนกระทั่งเป็นด่างแล้วเติมอีก 3-5 หยดคนและทำให้เย็นด้วยน้ำในถ้วยประมาณ 1-2 นาที เซนต์ริฟิวจ์และทิ้งน้ำใส 3. ละลายตะกอนโดยเติม 5-6 หยด 6M HCl คนและ อุ่นประมาณ 1 นาที 4. เติม 2 หยด "magneson" และ 2 มล. 6M. NaOH คนและอุ่นประมาณ 1 นาที ถ้าได้ตะกอนรุ้น $\text{Mg}(\text{OH})_2$ Magneson ซึ่งมีสีฟ้าแสดงว่ามี Mg^{2+}

สรุปการวิเคราะห์

Cation group IV-V

วิธีการวิเคราะห์แคตไอออนใหญ่ V : NH_4^+ , Na^+ , K^+

วิธีวิเคราะห์ NH_4^+

นำสารละลายตัวอย่างเริ่มต้นมา 2 มล. (ถ้าสารตัวอย่างเป็นของแข็งนำมาประมาณ 100 มก.) ใส่ลงในบีกเกอร์เล็ก ๆ แล้วเติม 6M NaOH จนกระทั่งสารละลายเป็นด่าง (กรณีที่สารตัวอย่างเป็นของแข็งให้เติม 2 มล.) นำไปอุ่นใน water bath แล้วนำกระดาษลิตมัสสีแดงที่ชุบน้ำกลั่น ไปอังที่ปากหลอด (อย่าให้แตะปากหลอด) ถ้ากระดาษเปลี่ยนเป็นสีน้ำเงินแสดงว่ามี NH_4^+

การวิเคราะห์ Na^+ และ K^+

1. นำสารละลายตัวอย่างที่ตั้งต้นมา 2 มล. ใส่ในปิเปตเตอร์เล็ก ๆ เติม CaO (ของแข็ง) หรือ Ca(OH)_2 (ของแข็ง) เล็กน้อยจนกระทั่งสารละลายเป็นด่าง แล้วเติม CaO เพิ่มอีกเล็กน้อย จนกระทั่งมี CaO เหลืออยู่ ต้มจนกระทั่งสารละลายแห้ง เติมน้ำกลั่น 3 มล. คนสารละลายและต้มจนเดือดแล้วถ่ายลงในหลอดทดลอง เช่นตริฟิวจ์แล้วรินเช่นตริฟิวจ์ลงในหลอดทดลอง ถ้ามีตะกอนหรือกาก (residue) ให้ทิ้งเสีย

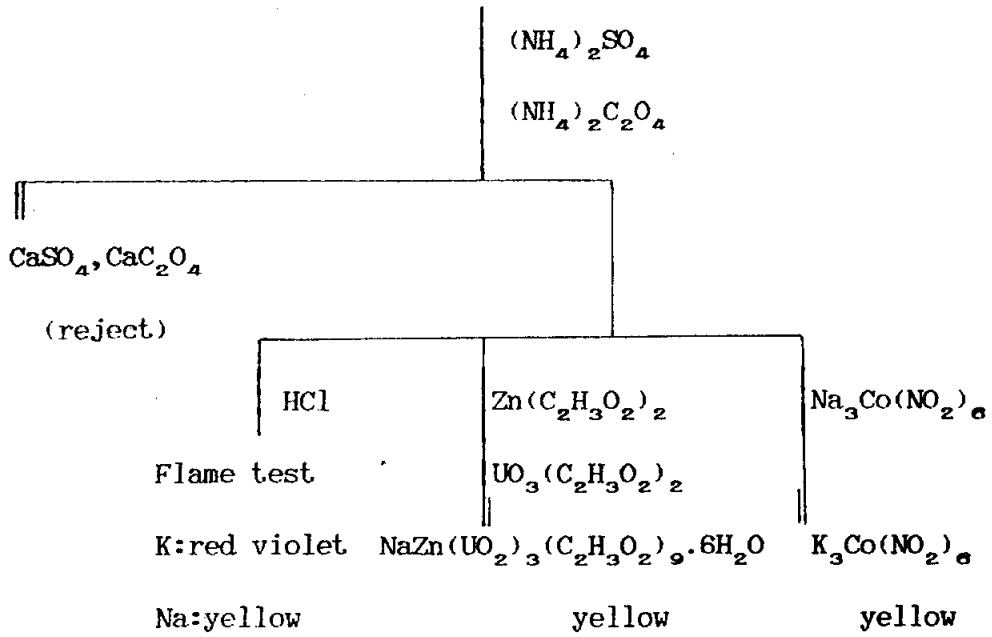
2. เติม 6M CH_3COOH ลงในเช่นตริฟิวจ์ จนกระทั่งสารละลายเป็นกรด แล้วเติมเพิ่มอีก 5 หยด ถ้าได้ตะกอนเกิดขึ้น ให้เช่นตริฟิวจ์แล้วทิ้งตะกอนเสียแบ่งน้ำยาใสออกเป็น 2 ส่วนเท่ากัน

ส่วนที่ 1 เติม 2 มล. ของ Zinc uranyl acetate ทำให้เย็น ถ้าได้ผลึกสีเหลืองของ sodium zinc uranyl acetate แสดงว่ามี Na^+

ส่วนที่ 2 เติม 2 มล. ของ Sodium cobaltnitrite ถ้าได้ตะกอนสีเหลืองของ $\text{K}_2\text{NaCo(NO}_2)_6$ แสดงว่ามี K^+

สรุปการวิเคราะห์

Cation group V

original sample

NaOH

NH₃

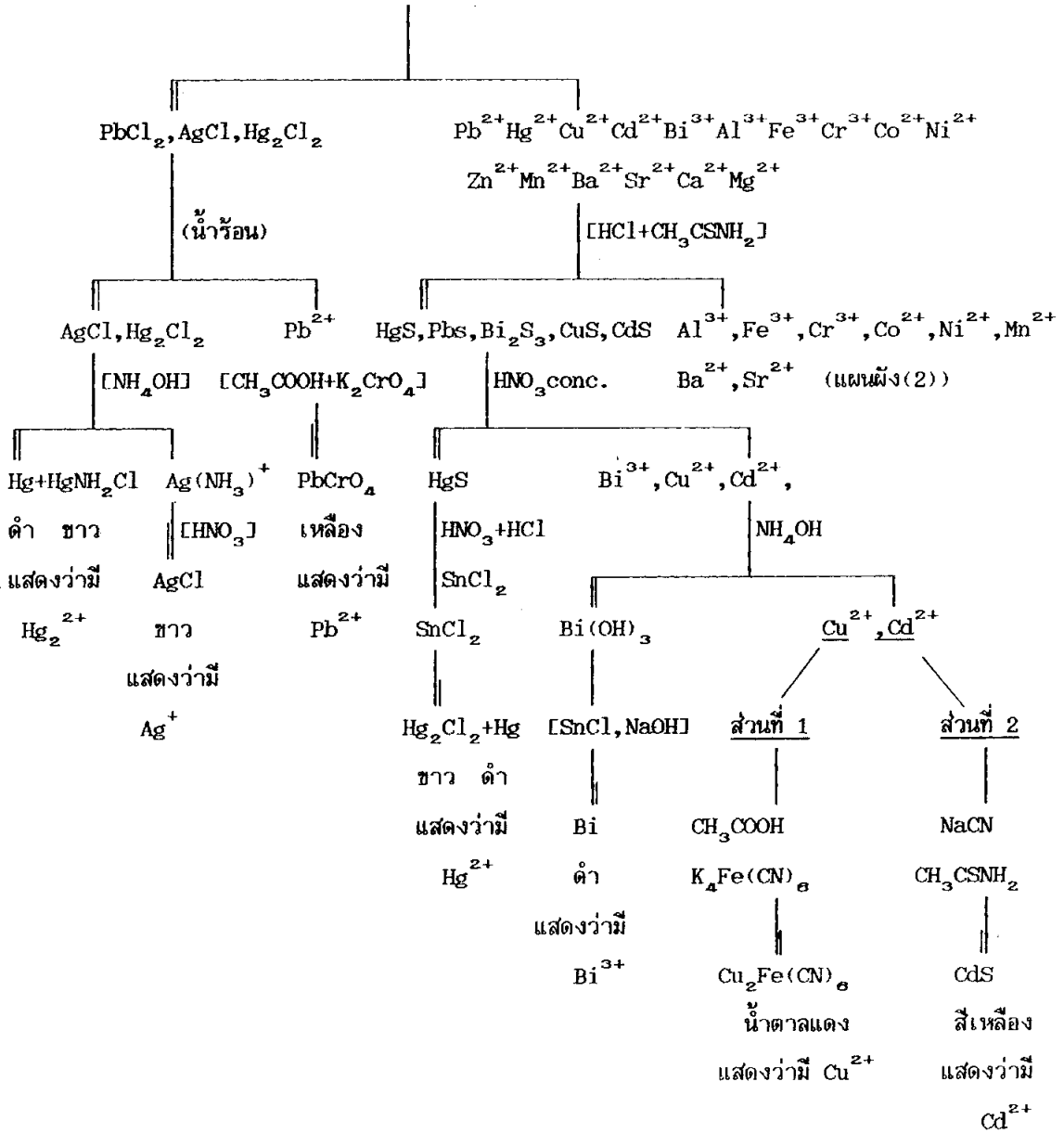
odor or action on litmus

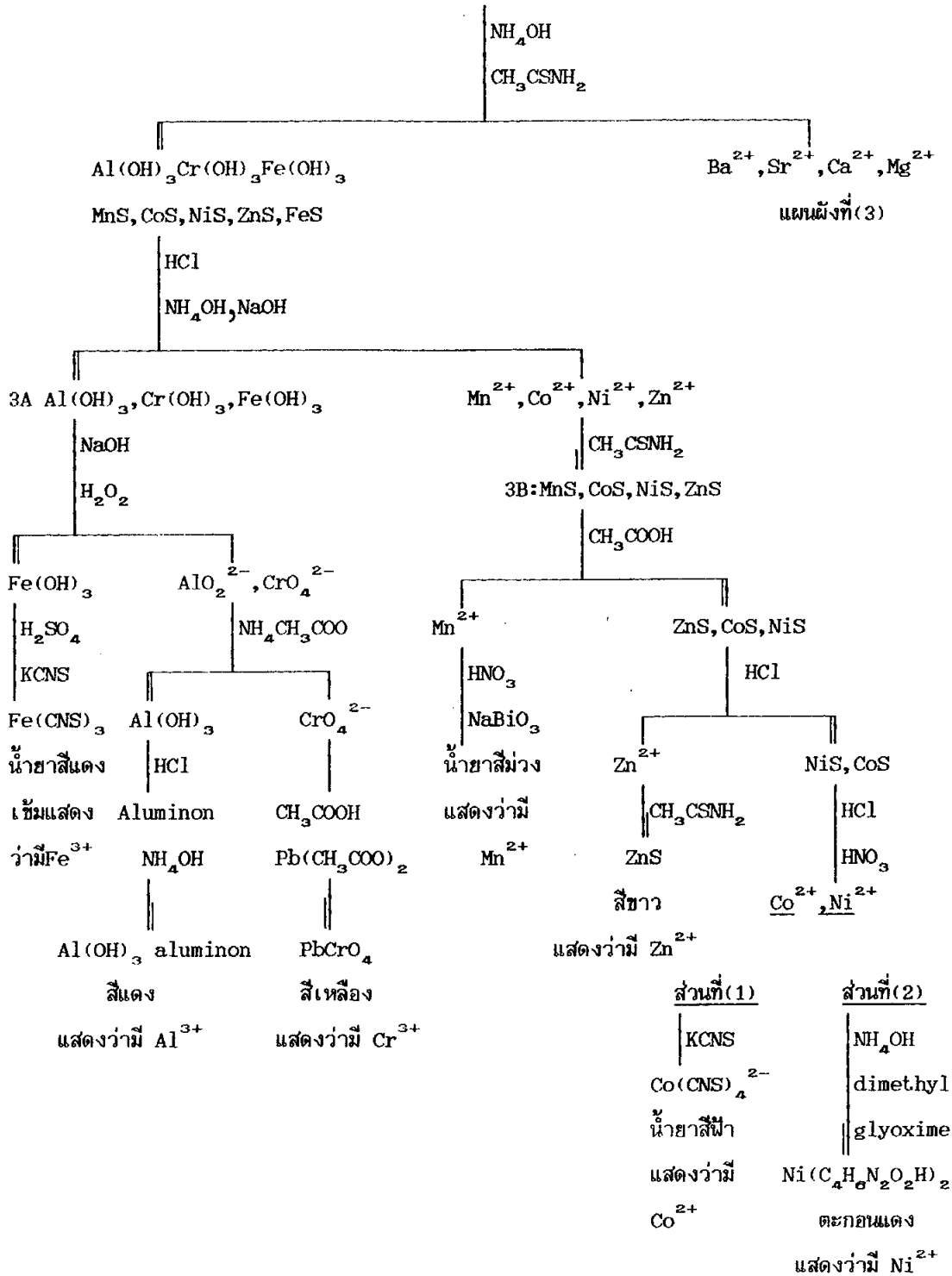
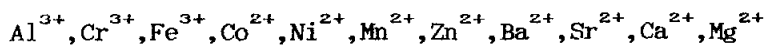
แผนผังสรุปการวิเคราะห์แคตไอออน

แผนผังที่ 1

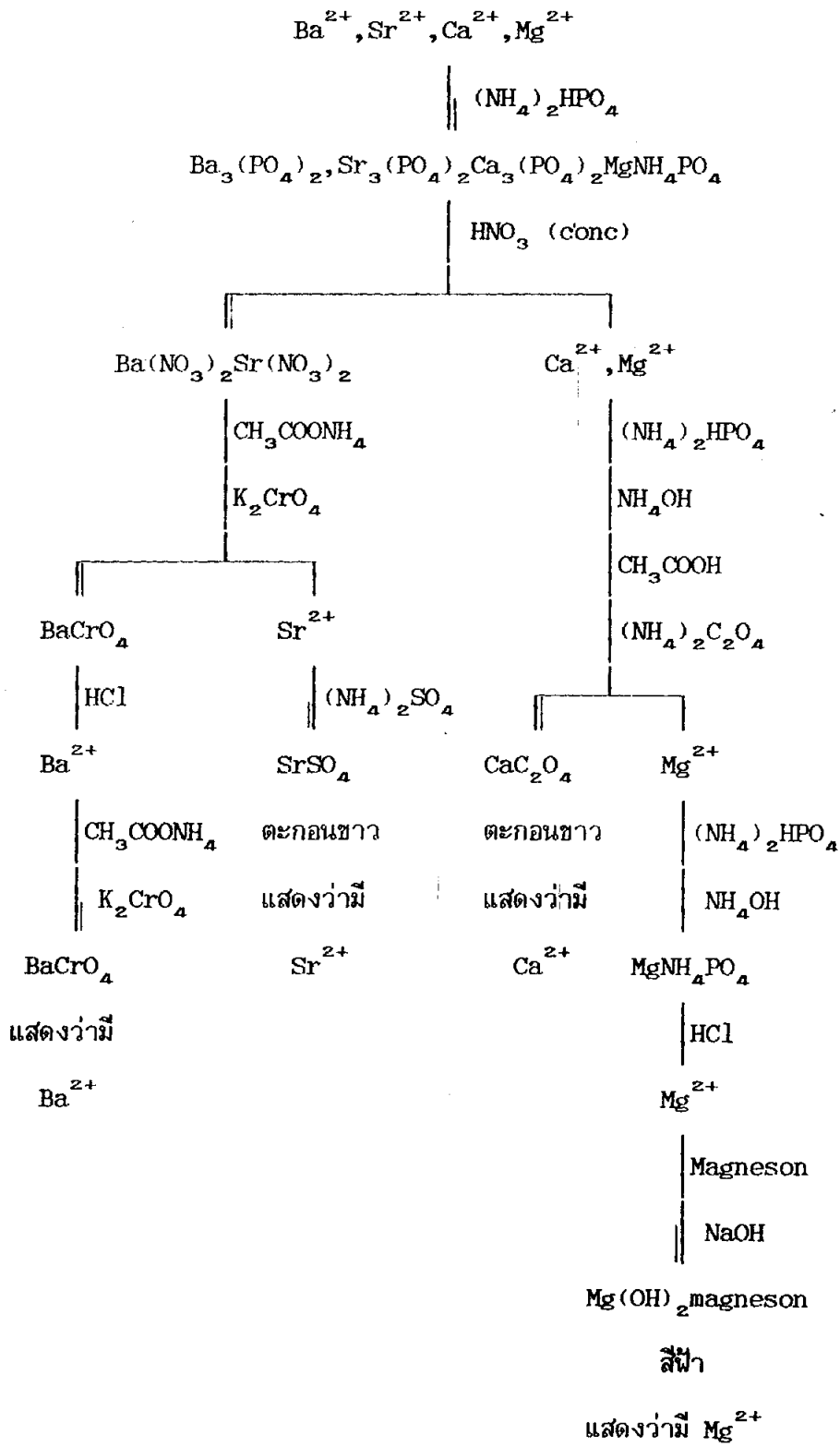
สารละลายตัวอย่าง 1.0 มล. ประกอบด้วย $Pb^{2+}, Ag^+, Hg_2^{2+}, Bi^{3+}, Cd^{2+}, Al^{3+}, Fe^{3+}, Cr^{3+}, Co^{2+}, Ni^{2+}, Zn^{2+}, Mn^{2+}, Ba^{2+}, Sr^{2+}, Ca^{2+}, Mg^{2+}$

แผนผังที่ (2)

แผนผังที่ (3)

รายงานผลการทดลอง

ปฏิบัติการเคมี เรื่อง..... วันที่ทำการทดลอง.....

ชื่อผู้ทำการทดลอง..... รหัส..... เลขที่.....

ชื่อผู้ร่วมทำการทดลอง..... รหัส..... เลขที่.....

ชื่อผู้ร่วมทำการทดลอง..... รหัส..... เลขที่.....

กลุ่มปฏิบัติการ..... section..... ที่เลขที่..... ห้องทดลอง.....

อาจารย์ผู้ควบคุม 1.....

2.....

3.....

ผลการวิเคราะห์เรื่อง.....

เลขที่ unknown.....

Anion ที่พบ .....

.....

.....

.....

.....

.....

Cation ที่พบ .....

.....

.....

.....

.....

מסמך מס' 100

.....

.....

.....

.....

.....